

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบบรรยายเชิงทำนาย เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาและบิดา การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวและความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน และศึกษาอำนาจการทำนาย ประกอบด้วย อายุของมารดา อาชีพของมารดาภายหลังคลอดบุตร รายได้ครอบครัว ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของบิดาและมารดา และการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว ต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน กลุ่มตัวอย่างได้แก่มารดาและบิดาที่พานบุตรอายุระหว่าง 6 เดือน มารับบริการที่คลินิกสุขภาพเด็กดีในจังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 110 คน เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน พ.ศ. 2552 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย ตัวอย่างเป็นมารดาและบิดาที่มีบุตรอายุ 6 เดือน สามารถเข้าใจภาษาไทยได้ดี ยินยอมเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ และมารดาไม่มีข้อห้ามในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และ ไม่มีหวั่นผิปกติ ทารกไม่มีภาวะแทรกซ้อนระหว่างคลอดและคลอดครบกำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของมารดาและบิดา แบบสอบถาม ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาและบิดา แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวและแบบสอบถามความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตั้งแต่แรกเกิด-6 เดือน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่าอัลฟ่าดังนี้ แบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาเท่ากับ .87 แบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของบิดาเท่ากับ .89 และแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวเท่ากับ .89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อตอบวัตถุประสงค์และพิสูจน์สมมติฐานการวิจัย โดยกำหนดระดับการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้ ไคสแควร์ (Chi-square) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ พอยท์ไบเซรียล (Point Biserial Correlation) และวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบลอจิสติก (Multiple Logistic Regression) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของมารดาและบิดาพบว่ามารดามีอายุระหว่าง 17-42 ปี มีอายุเฉลี่ย 26.59 ปี (SD = 5.861) บิดามีอายุระหว่าง 20-48 ปี มีอายุเฉลี่ย 30.22 ปี (SD = 6.771) มารดาส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าร้อยละ 51.82 รองลงมาคือระดับประถมศึกษาร้อยละ 29.09 บิดาศึกษาในระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่าร้อยละ 49.09 รองลงมาคือระดับประถมศึกษา ร้อยละ 32.73 อาชีพภายหลังคลอดของมารดาส่วนใหญ่พบว่ามารดาไม่ได้ทำงาน/ แม่บ้าน ร้อยละ 47.27 รองลงมาคือทำงานในสถานประกอบการเช่น รับราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชน ร้อยละ 31.82 รายได้ครอบครัวเฉลี่ย 11,318.91 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่อาศัยในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบล ร้อยละ 75.45 และเขตเทศบาลร้อยละ 24.55 สถานที่ฝากครรภ์พบว่ามารดาส่วนใหญ่ ฝากครรภ์ที่โรงพยาบาล ร้อยละ 52.72 รองลงมาคือฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลร่วมกับสถานบริการอื่น ร้อยละ 33.64 และพบว่ามารดาส่วนใหญ่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 62.73

2. ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาและบิดาพบว่ามารดามีคะแนน ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เฉลี่ย 88.7455 (SD = 11.89591) บิดามีคะแนนความเชื่อ เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เฉลี่ย 84.3182 (SD = 14.78651) คะแนนการสนับสนุนทางสังคมของ ครอบครัวเฉลี่ย 30.6273 (SD = 4.10383)

3. ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือนพบว่ามารดาทุกคน สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวระยะเวลา 1 เดือนได้สำเร็จ ระยะเวลา 2 เดือนสำเร็จ ร้อยละ 98.18 ระยะเวลา 3 เดือนสำเร็จร้อยละ 87.27 ระยะเวลา 4 เดือนสำเร็จ ร้อยละ 69.09 ระยะเวลา 5 เดือนสำเร็จ ร้อยละ 54.55 ระยะเวลา 6 เดือนสำเร็จ ร้อยละ 44.55 มารดาสามารถ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว เฉลี่ย 4.53 และเหตุผลที่มารดาไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพียงอย่างเดียว 6 เดือนคือมารดาต้องทำงานและไม่มีเวลา ร้อยละ 44.26 มารดาไม่มีน้ำนม น้ำนม ไม่พอและลูกร้องกวน ร้อยละ 29.51 อิทธิพลจากญาติ ร้อยละ 21.31 และอื่น ๆ เช่น ลูกกัดหัวนม และท้องผูก ร้อยละ 4.92 ช่วงเวลาที่ให้อาหารอื่นนอกจากนมแม่พบว่ามารดาให้อาหารอื่นนอกจาก นมแม่ช่วงบุตรอายุ 3-4 เดือนมากที่สุดร้อยละ 54.10 ช่วงอายุ 5-6 เดือน ร้อยละ 42.62 และแรกเกิด -2 เดือน ร้อยละ 3.28 อาหารส่วนใหญ่ที่มารดาให้คือนมแม่ร่วมกับอาหารอื่น ร้อยละ 40.98 นมผสม ร่วมกับอาหารอื่น ร้อยละ 34.43 และให้นมผสมเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 24.59

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือนพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคืออาชีพของมารดาภายหลังคลอดบุตร ($\chi^2 = 15.772, p < .001$) ความเชื่อ ของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($r_{pb} = .271, p < .001$) ความเชื่อของบิดาเกี่ยวกับการ

เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($r_{pb} = .198, p < .05$) และการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว ($r_{pb} = .221, p < .05$) เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน และปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน คืออายุของมารดา ($r_{pb} = .072, p > .05$) และรายได้ครอบครัว ($r_{pb} = -.174, p > .05$)

5. ปัจจัยที่สามารถทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน พบว่า อาชีพของมารดาภายหลังคลอดบุตรและความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถร่วมทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน กล่าวคือ มารดาที่ไม่ได้ทำงานมีโอกาสเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำเร็จมากกว่ากลุ่มที่ทำงานในสถานประกอบการ 7.410 เท่าและกลุ่มที่ทำงานนอกระบบมีโอกาสเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำเร็จมากกว่ากลุ่มที่ทำงานในสถานประกอบการ 7.194 เท่าและเมื่อปัจจัยด้านอื่นคงที่พบว่ามารดาที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีโอกาสเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือนสำเร็จเพิ่มขึ้น 1.055 เท่า

อภิปรายผล

มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือนสำเร็จร้อยละ 44.55 มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวเฉลี่ย 4.53 เมื่อเทียบจากการสำรวจสถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของจังหวัดละโว้ใน ปี พ.ศ. 2550 พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน มีเพียงร้อยละ 24.57 และจากการสำรวจสถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดี่ยวของสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ปี พ.ศ. 2550 พบว่า อัตราเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน มีเพียงร้อยละ 14.5 จะเห็นได้ว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดน่าจะเกิดจากจังหวัดละโว้ มินนโยบายเกี่ยวกับ โรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัวและได้รับรองโดยการผ่านการประเมิน โรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัวระดับทองทั้ง 2 โรงพยาบาลซึ่งในโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัวจะมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้กับมารดาตั้งแต่เริ่มฝากครรภ์ ในระยะคลอด ระยะหลังคลอดและมีการโทรศัพท์ติดตามเยี่ยมหลังคลอดจึงส่งผลให้มารดามีความรู้ความเข้าใจและความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่งผลให้มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดและเหตุผลที่มารดาไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือนได้สำเร็จคือมารดาต้องทำงานและไม่มีเวลา มารดาไม่มีน้ำนม น้ำนมไม่พอ ลูกร้องกวน ลูกกัดหัวนม ลูกท้องผูกและอิทธิพลจากญาติโดยแนะนำมารดาให้อาหารอื่นร่วมกับให้นมแม่แก่ทารก

ความเชื่อของมารดาและบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน อาจอธิบายได้ว่าความเชื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญของบุคคล ถูกกำหนดโดยโครงสร้างด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณของบุคคล

ความเชื่อเกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของบุคคลร่วมกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม การปฏิบัติหรือพฤติกรรมเป็นผลมาจากความเชื่อของบุคคล (จินตนา วัชรสินธุ์, 2550) ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นั้นถ้ามารดาและบิดามีความเชื่อทางบวกจะช่วยให้มีการปฏิบัติ พฤติกรรมในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพียงอย่างเดียวได้สำเร็จ ในทางกลับกันหากมารดาและบิดามีความเชื่อทางลบจะมีผลยับยั้งในการปฏิบัติพฤติกรรมในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ส่งผลให้ไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอมรรัตน์ แผงสุวรรณ (2546) พบว่ามารดาไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวกว่า 4 เดือนมีสาเหตุมาจากลูกร้องกวนงอแงเมื่อป้อนอาหารเสริมแล้วหุ้ร่ร้องกวน และจากการศึกษาของธัญญลักษณ์ สุวรรณโณ และกาญจนา จิวนานนท์ (2548) พบว่าแม่ที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการให้อาหารอื่นกับลูกร่วมกับการให้นมมารดาไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวได้

การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกเพียงอย่างเดียว 6 เดือนอาจอธิบายได้ว่า ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นั้นมารดาอาจรู้สึกเหน็ดเหนื่อยหรืออ่อนเพลีย มีเวลาในการพักผ่อนไม่เพียงพอ เกิดความเครียด หรือท้อแท้ ในการดูแลลูกและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ครอบครัวเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่ใกล้ชิดและมีความผูกพันกับมารดามากที่สุด ครอบครัวสามารถให้การสนับสนุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ เพื่อทำให้มารดาประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือนได้ เช่น การสนับสนุนทางอารมณ์โดยการให้การยอมรับนับถือ การแสดงถึงความห่วงใยแก่มารดา สนับสนุนและเป็นกำลังใจให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสนับสนุนทางด้านความช่วยเหลือทางข้อมูล ข่าวสาร โดยให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ การซักถาม การให้คำปรึกษา และการให้ข้อมูลข่าวสาร แนวทางการเลือกหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสนับสนุนทางด้านวัสดุ สิ่งของ การเงิน และแรงงาน เช่น การช่วยเลี้ยงลูก การช่วยเปลี่ยนผ้าอ้อม ช่วยอาบน้ำลูก ช่วยดูแลลูกตอนกลางคืน เพื่อให้มารดาได้มีเวลาพักผ่อนอย่างเพียงพอและมีเวลาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสนับสนุนทางด้านการประเมินเปรียบเทียบให้ข้อมูลป้อนกลับ เห็นพ้องหรือรับรองว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นสิ่งที่ดีเหมาะสม หรือการบอกให้ทราบถึงผลดีที่มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังนั้นการสนับสนุนทางสังคมจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมยศ เจริญฤทธิดิวัฒน์ (2548) พบว่ามารดาหลายคนเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำเร็จเมื่อกลับไปอยู่บ้านเพราะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากสามีและญาติพี่น้อง และจากการศึกษาของเฉลิมศรี เกิดมากมี (2550) พบว่าการมีส่วนร่วมของสามีในโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของหญิงตั้งครรภ์แรกที่ทำงานนอกบ้าน สามารถเพิ่มอัตราและระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวให้ยาวนาน

ต่อเนื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาปัจจัยความสำเร็จในการเลี้ยงลูกเพียงอย่างเดียว 6 เดือน พบว่าอาชีพของมารดาภายหลังคลอดบุตรและความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถร่วมกันทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน ได้ กล่าวคือ มารดาที่ไม่ได้ทำงานมีโอกาสเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำเร็จมากกว่ากลุ่มที่ทำงานในสถานประกอบการและกลุ่มที่ทำงานนอกระบบมีโอกาสเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำเร็จมากกว่ากลุ่มที่ทำงานในสถานประกอบการและเมื่อปัจจัยด้านอื่นคงที่พบว่ามารดาที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีโอกาสเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำเร็จเพิ่มขึ้น

อาชีพมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน อาจอธิบายได้ว่ามารดาหลังคลอดบุตรที่ไม่ทำงานหรือทำงานที่เป็นกิจการของตนเองหรือกิจการของครอบครัวหรือรับงานมาทำที่บ้านสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวได้สำเร็จมากกว่ามารดาที่ทำงานในสถานประกอบการ เช่น รับราชการ รัฐวิสาหกิจหรือบริษัทเอกชน เป็นเพราะมารดาหลังคลอดบุตรกลุ่มที่ไม่ทำงานหรือทำงานกิจการของตนเองหรือกิจการของตนเองหรือรับงานมาทำที่บ้านทำให้มารดามีเวลาที่ยืดหยุ่นสามารถให้นมกับบุตร ได้ตลอดเวลาตามที่บุตรต้องการแต่การที่มารดาหลังคลอดบุตรต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เช่น ทำงานในสถานประกอบการ ทั้งรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนทำให้มารดาต้องมีการปรับตัวอย่างมากทั้งจากการทำงานนอกบ้าน และยังต้องมีการผสมผสานระหว่างบทบาทในครอบครัว ต้องปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทของมารดาในการเลี้ยงลูก ตลอดจนภาระงานในหน้าที่แม่บ้าน การทำหน้าที่เป็นมารดาของลูก การเลี้ยงลูก การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และยังคงบทบาทเป็นภรรยาของสามีทำให้มารดาเกิดความรู้สึกเหนื่อยล้า และสับสนจากการต้องทำบทบาทหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน เกิดความเหน็ดเหนื่อย อ่อนเพลีย และเครียด มีเวลาในการพักผ่อนและการรับประทานอาหารลดลง ไม่มีเวลาส่วนตัว ไม่มีเวลาบิบน้ำนมเก็บไว้ให้บุตร ส่งผลให้การหลั่งน้ำนมลดลง และแห้งไปทำให้ต้องหยุดให้นมแม่ในที่สุด และเมื่อมารดาต้องทำงานนอกบ้านทั้งมารดาที่ทำงานในระบบภาครัฐและภาคเอกชน มักนำบุตรกลับไปเลี้ยงดูในภูมิลำเนาเดิมที่อยู่ต่างจังหวัดเพื่อให้ ปู่ ย่า ตา ยายของเด็กเลี้ยง หรือให้สถานรับเลี้ยงเด็กเป็นคนดูแลลูก ทำให้มารดาไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้สำเร็จ เพราะมารดาต้องอยู่ห่างจากลูก ซึ่งระยะทางที่ห่างกันทำให้มารดามีความลำบากในการกลับมาให้นมแก่ลูก อีกทั้งระยะในการพักกลางวันมีเพียงหนึ่งชั่วโมงเท่านั้นซึ่งทำให้เป็นข้อจำกัดทั้งการกลับไปให้นมลูกอีกทั้งเป็นข้อจำกัดให้การที่มารดาต้องบิบน้ำนม จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้มารดายุติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในที่สุด ดังนั้นอาชีพจึงมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของชัยญลักษณ์ สุวรรณโณ และกาญจนา จิวนานันท์ (2548)

ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวในโรงพยาบาลแม่และเด็ก พบว่า แม่ที่ประกอบอาชีพนอกบ้านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่น้อยกว่าแม่ที่ไม่ประกอบอาชีพนอกบ้านและสอดคล้องกับการศึกษาของกอบแก้ว พัฒนจันทร์ (2550) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน พบว่า มารดาที่มีอาชีพทำนาประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นำมากกว่ามารดาที่ประกอบอาชีพอื่น

ความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สามารถทำนายความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน อาจอธิบายได้ว่า ความเชื่อเกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของบุคคลร่วมกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม และส่งผลให้เกิดการปฏิบัติหรือพฤติกรรมต่าง ๆ (จินตนา วัชรสินธุ์, 2550) ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นั้นถ้ามารดามีความเชื่อทางบวกจะช่วยให้มีการปฏิบัติพฤติกรรมในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ส่งผลให้มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวได้สำเร็จ ในทางกลับกันหากมารดามีความเชื่อทางลบจะมีผลยับยั้งในการปฏิบัติพฤติกรรมในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ส่งผลให้มารดาไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวได้สำเร็จ ดังนั้นความเชื่อจึงมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ัญญลักษณ์ สุวรรณโณ และกาญจนา จิวนานัน (2548) พบว่าแม่ที่มีความเชื่อว่าทารกต้องได้รับนมแม่ร่วมกับอาหารอื่นไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวได้สำเร็จ และจากการศึกษาของ อมรัตน์ แฝงสวรรค์ (2546) พบว่ามารดาไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวครบ 4 เดือน เพราะลูกร้องกวนนอนแต่เมื่อป้อนอาหารเสริมแล้วหยุดร้องกวน มารดาจึงให้นมแม่ร่วมกับอาหารเสริม

อายุของมารดาไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อาจอธิบายได้ว่า มารดาที่มีอายุน้อยหรือมากไม่มีอิทธิพลผลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลร่วมกับสถานพยาบาลอื่นร้อยละ 86.36 และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้รับความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งในการฝากครรภ์ในโรงพยาบาลที่เข้าโครงการสายใยรักแห่งครอบครัวนั้น จะมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตั้งแต่ระยะฝากครรภ์ ระยะคลอด หลังคลอด และมีการโทรศัพท์ติดตามเยี่ยมหลังคลอด ซึ่งการที่มารดาได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะทำให้มารดามีความเชื่อที่ดีส่งผลให้มารดาปฏิบัติพฤติกรรมที่ส่งเสริมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้อายุของมารดาไม่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปรีชา กลีบแก้ว และคณะ (2537) ที่พบว่าอายุของมารดาไม่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวครบ 4 เดือน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ขัดแย้งจากการศึกษาของ ัญญลักษณ์ สุวรรณโณ และกาญจนา จิวนานัน (2548)

พบว่ามารดาวัยรุ่นมีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ค่อนข้างต่ำรวมทั้งอัตราการเลิกใช้นมแม่สูงเป็น 2 เท่าของมารดาในกลุ่มอื่น

รายได้ครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน อาจอธิบายกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ครอบครัวน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 68.20 และอาชีพของมารดาหลังคลอดของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานและทำงานนอกระบบ ร้อยละ 68.18 จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวส่วนใหญ่มีรายได้ค่อนข้างน้อยและส่วนใหญ่บิดาเป็นคนที่ทำงานเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว ทำให้มารดาใช้เวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเต็มที่ จึงทำให้รายได้ของครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกาญจนา เอกปัญญะ และศรีนยา พงศ์พันธุ์ (2540) พบว่ารายได้ของครอบครัวไม่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวกว่า 4 เดือน และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปรีชา กลีบแก้ว และคณะ (2537) พบว่ารายได้ของครอบครัวไม่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวกว่า 4 เดือน แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของสุมาลี ศิริวัฒนากุล และคณะ (2551) พบว่ารายได้ของครอบครัวมีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวกว่า 3 เดือน

ความเชื่อของบิดาไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน อาจเนื่องจากความเชื่อของบิดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจจะไม่มากพอที่จะกระตุ้นสนับสนุนมารดาให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งต่างจากมารดาที่มีความเชื่อเกี่ยวกับนมแม่ที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งจากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง มารดาส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง และบิดาจะเป็นคนหารายได้ให้ครอบครัว ดังนั้น มารดาจึงมีเวลาดูแลบุตร อีกทั้งมีเวลาพักผ่อนที่เพียงพอ และสามารถให้นมกับบุตรได้ตลอดเวลาตามที่บุตรต้องการ ตลอดจนมารดามีความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่งผลให้มารดามีพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังนั้น ความเชื่อของบิดาจึงไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวไม่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน อาจอธิบายได้ว่า ถึงแม้การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวอยู่ในระดับสูง แต่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือนในระดับต่ำ จึงไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือน และจากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่มารดาหลังคลอดไม่ได้ทำงานและทำงานนอกระบบ ร้อยละ 68.18 จึงทำให้มารดาใช้เวลาดูแลบุตร อีกทั้งมีเวลาพักผ่อนที่เพียงพอ และสามารถให้นมกับบุตรได้ตลอดเวลาตามที่บุตรต้องการ ดังนั้นการสนับสนุนทางสังคมจึงไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือนซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุทัศน์หา ยิ้มแย้ม (2545) พบว่า

การสนับสนุนของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเริ่มให้นมมารดาแก่บุตร ขณะที่การสนับสนุนจากที่ทำงานและสถานที่ดูแลบุตรจะมีความสำคัญในการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาอย่างต่อเนื่อง แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของสมยศ เจริญกิตติวัฒน์ (2548) พบว่ามารดาหลายคนเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำเร็จเมื่อกลับไปอยู่บ้าน เพราะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากสามี และญาติพี่น้อง และจากการศึกษาของเฉลิมศรี เกดมากมี (2550) พบว่าการมีส่วนร่วมของสามีในโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของหญิงตั้งครรภ์แรกที่ทำนอกรบ้าน สามารถเพิ่มอัตราและระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยาวนานต่อเนื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. พยาบาลและบุคลากรทางด้านสาธารณสุขหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลมารดาและทารกสามารถนำผลการศึกษเกี่ยวกับปัจจัยด้านอาชีพของมารดาภายหลังคลอดบุตร ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มาวางแผนในการดูแลและส่งเสริมมารดาและทารกให้สามารถเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 เดือน
2. ควรสนับสนุนและส่งเสริมมีการจัดอบรมสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้พยาบาลและบุคลากรทางด้านสุขภาพเห็นความสำคัญของปัจจัยเกี่ยวกับอาชีพของมารดาภายหลังคลอดบุตร ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อพัฒนาความรู้และสร้างทัศนคติของเจ้าหน้าที่พยาบาลและบุคลากรทุกระดับเพื่อให้ตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการส่งเสริมมารดาและครอบครัวให้สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้สำเร็จ
3. นำผลการศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับอาชีพของมารดาภายหลังคลอดบุตร ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นข้อมูลไปพัฒนาร่วมกับการวางแผนการดูแลมารดาและทารกในโครงการสายใยรักเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มารดาและครอบครัวสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียว 6 เดือนได้สำเร็จ
4. นำปัจจัยเกี่ยวกับอาชีพของมารดาภายหลังคลอดบุตร ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จัดทำโปรแกรมเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ให้กับมารดาและครอบครัว ตั้งแต่ระยะฝากครรภ์ ระยะคลอดและหลังคลอด เพื่อเตรียมความพร้อมมารดาและครอบครัวให้สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวจนถึง 6 เดือนได้สำเร็จ และสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อเนื่องจนถึงขวบปีที่ 2

จุดอ่อนและจุดแข็งของงานวิจัยนี้

งานวิจัยนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาและบิดาที่พาบุตรมาตรวจที่คลินิกสุขภาพเด็กดีจึงทำให้มารดาที่เลี้ยงลูกเพียงลำพังไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างจึงไม่สามารถเป็นตัวแทนในกลุ่มที่มารดาเลี้ยงลูกเพียงลำพังได้ และมารดาที่พาบุตรมาเพียงลำพังบิดาไม่ได้มาด้วยจึงไม่โอกาสในการเข้าร่วมในงานวิจัยนี้

จุดแข็งของงานวิจัยคือ กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาและบิดาที่พาเด็กมาที่คลินิกสุขภาพเด็กดี ทำให้สามารถศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งจากตัวมารดาและบิดา